

Автобиографични бележки на чл.-кор. проф. д.и.н. Васил Николов

Целият ми досегашен професионален път на археолог-праисторик премина в Националния археологически институт с музей на БАН - от 1984 до днес: доктор на науките съм от 1998 г., професор - от 1999 г.; през периода 1989 - 1999 г. бях ръководител на Секция за праистория, през 1999 - 2003 г. бях заместник директор, а от 2003 до 2007 г. - директор на НАИМ. От 2003 до 2015 г. бях председател на Научния съвет на НАИМ. През 1991 г. по съвместителство бях и директор на Дирекция "Музеи и художествени галерии" в Министерство на културата. Бях член на Общото събрание на БАН (2001 - 2008 г.), понастоящем съм член на Управителния съвет на БАН (от 2013 г.)

Роден съм на 31.12.1951 г. в Бяла Слатина. Завърших специалност История с профил Археология в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ през 1976 г. През 1982 г. защитих първата си докторска дисертация („кандидат на ист. науки“). През 1991 - 1993 г. бях стипендиант на фондация Александър фон Хумболт в Института за пра- и ранна история и предноазиатска археология - Университет на Саарланд, Саарбрюкен, Германия, където подготвих втората си докторска дисертация („доктор на ист. науки“).

Имам богат теренен археологически опит, който ми позволи да развия методиката на проучването на праисторически селища и селищни могили. Освен това разпознах и изследвах нов тип праисторически обекти на Балканите, а именно неолитните и халколитните ямни светилища. Открих и проучвам най-ранния в Европа праисторически солодобивен център Провадия-Солницата, както и свързаните с това богатство най-ранни каменни крепости на нашия континент. Значителни научни резултати донесоха многогодишните ми теренни изследвания на селищните могили Караново (българо-австрийска експедиция), Капитан Димитриево и Крън, на неолитните селища Слатина-София, Сапарева баня, Ковачево (българо-френска експедиция), Елешница и особено Мурсалево, както и на неолитните ямни светилища Любимец и Капитан Андреево.

Сферата на научните ми интереси обхваща новокаменната, каменно-медната и ранната бронзова епоха (VI - III хил. пр. Хр.) в българските земи, Северозападна Мала Азия и Югоизточна Европа. Автор съм на 11 самостоятелни и колективни монографии, и на над 220 статии и студии в български и чужди научни издания. Броят на установените цитати на научната ми продукция е над 1800, половината от които са в публикации на чужди автори. Научните ми приноси са в различни аспекти на изследването на късната праистория: произход на неолитната култура на Източните и Централните Балкани, неолитната керамика, праисторическата архитектура, специализираните производства през халколита (вкл. солодобиването), комплексното общество през халколита, религиозно-митологичната система на древните земеделци, праисторическите ямни светилища, първите каменни праисторически крепости в Европа и т.н. От три десетилетия утвърждавам тезата, че първата европейска цивилизация се заражда и развива именно на Балканите, вкл. и в дн. български земи. Резултатите от научните си изследвания представях на над 40 международни конгреси и симпозиуми по праистория в чужбина и в страната.

Музейната ми дейност е дългогодишна и активна. Като директор на НАИМ положих много усилия за подобряване на физическото състояние на Националния

археологически музей, както и за обновяването на неговите експозиции. Участвах в научно-музейната подготовка на осем големи археологически изложби, успешно представени в чужбина, както и на няколко в страната. Имам богат опит в организирането на национални и международни научни форуми (10 национални и 7 международни в страната).

Главен редактор съм на научните списания “Археология” (издание на НАИМ - БАН) и “Старини - списание за балканска археология”, на поредицата “Studia praehistorica” (издание на НАИМ - БАН). Член съм на редколегията на списание „История” (издание на Министерството на образованието и науката), на списание „SCIVA“ (издание на Археологическия институт в Букурещ), на годишника „Старинар” и на поредицата The Neolithic in the Middle Morava valley (издания на Археологическия институт в Белград), на поредицата „КСИА-РАН“ (издание на Археологическия институт в Москва). Редактор и съредактор съм на 19 сборника със статии в България и 2 в Германия, както и на публикационната поредица “Тел Караново” в Австрия.

Бил съм и съм ръководител общо на 10 докторанти. Преподавателската ми дейност е дългогодишна. Бил съм два пъти гост-професор в Института за класическа археология на Залцбургския университет. Повече от 20 г. представях курсове от лекции по праистория на българските земи, Югоизточна Европа и Анатолия в основните български университети. Отделни лекции съм чел в много чужди университети и институти. Смятам, че съм между най-активните популяризатори на достиженията на българската праистория през последните десетилетия.

Бил съм и съм председател или член на няколко национални експертни съвета и комисии. Бил съм и съм ръководител на дузина вътрешни и международни научни проекти.

Член съм на няколко български и чужди институти и организации. Член-кореспондент съм на Австрийския археологически институт - Виена, член-кореспондент съм на Центъра за археология и история на културата на Черноморския регион (Хале, Германия. Почетен член съм на Хумболтовия съюз в България и бях негов председател (два мандата), почетен член съм на Института по археомитология - Себастопол (САЩ).

Получих наградата за наука на Община Горна Оряховица (2006 г.) и съм носител на Ордена за заслуги на Федерална република Германия (Bundesverdienstkreuz), на лента - 2008 г. Имам три награди от Съвета на европейската научна и културна общност. През 2010 и 2013 г. бях отличен от Министерство на културата за приноси към теренните археологически проучвания. Обявен съм за почетен гражданин на Провадия (2016 г.).

2.01.2017

София